

n o v i n y p o t u l n é a k a d e m i e

Uši a Vítr

číslo 9

měsíčník

září 2010

vydává společnost Christiania v nakladatelství Vetu Via, s podporou sdružení Sopol tzv. Productions

Moje cesta je jasná

Vladimír Drápal, přáteli zvaný Lábus, jeden z nejmladších chartistů a duchovně nejmladších pamětníků, organizátor neobyčejných akcí kulturního okraje, ve svých Guerilla Records neochvějný vydavatel.

Poslední dobou jsi byl párkrát viděn v Brně. Prý paseš po archivních unikátech místní scény 70. a 80. let pro své chvalně proslulé vydavatelství Guerilla Records. Co je na tom pravdy, co můžeme očekávat?

Po pátrání takřka detektivním se mi podařilo dohnat členy legendární dvoj skupiny *Odvážní bobříci* a *Pro pocit jistoty*, jejichž tvorbu považuju za mimořádně třpytivý diamant nejen z pohledu brněnské či česko-slovenské hudební periferie, ale doslova – a to zejména u PPJ – opravdu z pohledu celosvětové alternativní hudby. V jejich případě netradiční skloubení bigbítu a vážné hudby zůstalo naprosto originální, nadčasové a znepokojivé do dnešních dní. Smutné naopak je, že i jejich tehdejší – tzv. „protistátní“ – texty jaksi znova dostávají aktuální konotace! To *Odvážní bobříci* byli proti tomu punkoví jezdci, kteří se nemazlili s ničím a před jejich texty museli blednout nejen povolovači koncertů a kulturtréři tehdejší doby (uvědomme si, že se jedná o roky 1982-84), ale i pražský underground. *Pro pocit jistoty* vlastně vznikli po rozpadu *Odvážných bobříků* tak, že k torzu Bobříků přibyl excentrický skladatel vážné hudby a konzervatorista Martin Dohnal.

Bylo docela obtížné po té době dostat se k nahrávkám, které by byly natolik kvalitní, aby nezkrasily jedinečnost těchto skupin, které naprosto oprávněně získaly kultovní renomé.

Plastic People of the Universe a Vladimír „Lábus“ Drápal, foto archiv GR

Podařilo se mi však mnoha nejrůznějšími cestami sehnat původní pásky a v lopotné spolupráci s členy kapely pomalu dokončovat nahrávky, které budou kompletní, jak z pohledu repertoáru, tak i faktografie. Nutno podotknout, že tato práce trvala víc jak tři roky, ale o to víc doufám, že výsledek bude opravdu stát za to.

Oba tituly by se měly objevit letos na přelomu listopadu a prosince a při této příležitosti není vyloučeno ani brněnské koncertní vystoupení – po více jak 35ti letech! (Obě CD již vyšla, tento rozh-

ovor naopak vychází opožděně, je to část delšího rozhovoru, který vyjde v revui BOX 2010, v říjnu tohoto roku – pozn. jef)

Před časem jsem s Josefem Rauwolfem mluvil o sousloví „alternativní kultura“, a stejně jako já, i on vyjadřoval určité pochybnosti a nejistotu, zda to je označení (vždy) správné. Má pro Tebe pojem „alternativní hudba“ či obecně „alternativní kultura“ stále živý a i do budoucna živorodý obsah? Má-li, mohl bys vysvětlit svou osobní „definici“, své osobní přesvědčení v této věci?

Já toto značení použil z důvodu tzv. zkratky, jednak raději používám výrazu „periferie“, který je přece jen pro mě jednoznačnější i obsažnější, jednak počítám, že čtenáři UaV jsou dostatečně vzděláni. Pro mě osob-

Naopak, lichotek není nikdy dost! Snad je to tím, že zřejmě dokážu žít v několika vesmírech najednou a plynule přecházet z jednoho do druhého. Ale hlavně si dělám, co mě baví, např. vydavatelství Guerilla Records.

restaurace, takže ani není čeho tolik litovat. I když člověk si zvykne i na oprátku, jak se říká... Samozřejmě v to nepočítám příležitostná posezení s milými lidmi, festivalovou zábavu či „pracovní“ snídaně-obědy-večeře, které se zejména při „práci“ pro Guerillu mohou stát nepřetržitým karnevalem, ovšemže zajímaví spolustolovníci jsou mého života také obohacením, a i z nich se dá čerpat energie a životní moudrost. Vráta Brabenec mi dokonce doporučoval, abych si dával úctenky z hostinců do účetnictví, že by to výrazně navýšilo náklady pro Finanční úřad. No a také si myslím, že jsem životním optimistou, který se vyhýbá konfliktům a nestýká se s blby, čili si svůj život žiji radostně a po svém, bez ohledu na tzv. společenské mimikry, zvyklosti a obyčeje. No a snad abych vyčerpal všechny možnosti, které mě právě napadají, tak mě hodně zajímá umění, literatura, hudba i výtvarné umění, myslím, že i to může být dobrým nábojem pro můj maršrut (aniž bych věděl, co to slovo znamená). Na televizi proto nekoukám vůbec. Úplně na závěr bych řekl, že to, co dělám, je pro mě pořád ale hlavně splátkou dluhu lidem, kteří mi v 70. a 80. letech ukázali nové světy a dali mi důvod žít poctivě a vesele. Proto dělám, co je v mých silách, aby bylo jasné, že ten jejich svět se stal i světem mým, bez možnosti odvolání.

Padouch nebo hrdina, my jsme jedna rodina., foto archiv GR

ně – ať už mluvíme o alternativní kultuře, undergroundu, nezávislosti atd. – to vždy znamená jiný životní a zejména duchovní postoj vůči mase. Mít názor, vědomí souvislostí, vidět dál než jen k plnému talíři, používat svědomí, nebýt lhotejným. Tento postoj nemusí být ani protikladný, či snad dokonce bojovný, může být i ve formě ignorence. A tak jej vnímám já – mně vlastně nezajímá, co se děje kolem (v oblasti „kultury“). Můj svět je jiný (a neříkám, že „lepší“!), moje cesta je jasná (a neříkám, že přímá), moje hodnoty jsou konstantní (a neříkám, že „vyšší“) a můj vkus vyhraněný (a neříkám, že „správnější“). Ale mohu říci, že se o to nikterak nesnažím. Prostě to tak je, každý máme zřejmě na tomto světě své místo, ať chceš, nebo nechceš... A kdybys chtěl odbočit, stejně se vrátíš (pokud tvoje názory nebyly jen pózou). A buď lidem v tvé blízkosti je jasné, o čem je řeč – a věc je tím daná a snazší, anebo naopak, svůj postoj nikdy nedovysvětlíš, neboť se jeví nesrozumitelným, nepochopitelným, a tedy nebezpečným. A tak to bude i v budoucnu, dokud moloch komerce a souhlasu nepohltní poslední Mohykány. Ale toho se, Eriku, ani ty, ani já (a ani Pepa Rauwolf) doufám nedožijeme...

Také mám to úžasné štěstí, že mám zajímavé zaměstnání, byť je časově a psychicky dost náročné, takže Guerilla je pro mě vlastně relaxace. A doma mám ženu, které mě, bohužel, miluje. Myslím, že součtem těchto tří faktorů se mému dynamu dostává potřebné energie. Doufám, že čtenáře nepopudím, ale musel jsem prakticky opustit vysedávání v hospodách, které jsem měl tak rád. Nejen že zabralo spoustu času, ale vzhledem k mé povaze dělat všechno naplno, i tam jsem

Sklenice utopenců, Václav Klaus, Milan Knížák a Vladimír „Lábus“ Drápal, foto archiv GR

Chci se ošřihat lichotek, ale je za Tebou vidět spousta práce, která flákačům, ke kterým se bohužel musím trochu přičíst i sám, vyráží dech. Odkud bereš sílu, povzbuzení, náboj pro svou životní maršrutu?

měl „slušné výsledky“, které mě znehynily na několik dalších dní. Což mi bylo potom líto. Naštěstí z většiny hospod se stala elektronická hráčská doupata, anebo předražené pseudo-

Rozhovor byl veden prostřednictvím elektronické pošty během července a srpna roku 2009. Otázky kladl j. e. f. Rozhovor v úplné verzi bude otištěn v letošním čísle revue BOX

Dílna

Pro uvedení díla Martina Jabůrka „Poslední guru – syn pekla“ jsme si dovolili využít, se svolením autorů, velmi osobní a chápatelší, ač „akademicky kritický“ posudek z pera jeho oficiálního oponenta.

Ani Tarantino, ani Bukowski aneb Světočára lůzrů

Oponentský posudek k praktické diplomové práci Martina Jabůrka

Potřetí a nejspíš naposledy Jabůrkovým oponentem. Už dvakrát velmi kritickým a přesto opět osloveným. Jedná se o projev masochismu, nebo jsem pro Martina

opravdu referenční osobou? Z čeho by taková důvěra pramenila? Na každý pád jsem rád, že mohu Martina jednou za čas „smáznout“, protože je to bystrý kluk s velkým srdcem.

Martinovu praktickou diplomovou práci vidím jako trailer k jeho umělecké budoucnosti. Noir parodie. Bukowski pod polštářem. V hlavních rolích brněnská bohéma. Martin je „bard temnoty“ – nebo spíš „bard příšeří brněnských nonstopů“, kde se leckdy odehrají věci, jimiž by kravaťák opovrhoval, dokud by mu je nenaservíroval Tarantino. Jabůrek není Tarantino, není ani Bukowski, avšak světočára lůzrů, alkáčů a padouchů líčí se stejným zálibením a nadhledem. Maluje, píše, natáčí videa, animuje.

Diplomová práce je jednou z jeho vůbec nejčirějších prací. Zkombinoval v ní svá filosofická stanoviska, média a postupy. Je to postmoderní koláž literárních, výtvarných a filmových klíšé.

Svémi příběhy se Martin staví vedle vypravěčů, jakými jsou Tom Waits, Nick Cave, Charles Bukowski, beat generation, Jan Pelc, Boris Vian, Henri Miller, Philip K. Dick, autoři detektivního žánru hardboiled school, Jim Jarmush, David Lynch, tarantinovský okruh a mnoho dalších. Spišovatelé, hudebníci, výtvarní umělci a filmaři minulého století vytvořili v naší kulturní mytologii prostor pro nové typy reků – hrdinů asociálních a společností odvržených, zmítaných existenciálními krizemi, duševními nemocemi a závislostmi na chlastu, drogách a sexu, necitelnými, drsnými, násilnickými a násilí čelícími, neschopnými vystoupit ze začarovaného kruhu mizerného osudu. Kdybychom je jmenovali dál, zjistili bychom, že jde o hustě osídlený panteon ovládající rozlehlé a vzájemně provázané fiktivní světy.

Je fascinující, jak široce jsou tato vyprávění přijímána a jak silně ztotožnění vyvolávají u publika. To nás opravňuje mluvit o mýtu. Poslední guru – syn pekla je součástí tohoto mýtu. Z terminologie audiovizuální kultury by pro něj ovšem bylo nejpříhodnější označení fan art. Nikoli kvůli inspiraci Bukowského Škvárem. I proces adaptace nám umožňuje rozprostit na půdorysu předlohy specifické interpretační pole.

Martin Jabůrek ale přejímá řadu žánrových konvencí, aby je znovu sestavil do tvaru, který této konvenci plně odpovídá. Specifickým interpretačním polem je v jeho případě pouze naroubování Bukowského parafráze americké „drsné školy“ na figurky brněnské bohémy. Ironický odstup, který jeho úsilí možná provázal, ovšem není zřetelný při použití předlohy, která je na ironických figurách postavena. Jeho film vyznívá jako další z přitakání síle kulturního mýtu, jímž je Bukowského dílo.

Amatérská neohrabanost je zaměnitelná s pokusy filmařských začátečníků, jimž všeobecná dostupnost „výrobních prostředků“ umožňuje realizovat a šířit své neoriginální vize.

Chtěl bych dodat, že přitaká-

ní, ztotožnění nebo potřebu neoriginality považují za pozoruhodné oblasti lidského uvažování a jednání, které se mohou stát předmětem studia i inspirací umělecké tvorby. U práce Martina Jabůrka mě ale nic nevede k přesvědčení, že by vycházela z uchopení (reflexe) těchto fenoménů.

Vždy mi přišlo zajímavé, že Jabůrek zápolí s fenoménem hospodského prostředí. (Pamatují si někteří členové komise, že jsme jeho bakalářskou práci posuzovali v Kavárně Švanda? Poznámka pro ty, co tuto Mekku brněnských večerů neznají: Kavárna Švanda je nazývána kavárnou pravděpodobně proto, aby byla švanda.) Domnívám se však, že i v tom potvrzuje stereotypy, které jsou hospodským společenstvím vlastní. Takže ani v tomto ohledu mě jeho práce neuspokojuje.

Podobné výhrady jsem měl už u bakalářské práce. Proto chci Martinovu navrhnout přinejmenším dvojku. To v mých počtech odpovídá návrhu D.

Jiří Ptáček

Sépiovou kostí

Luboš Vlach (1958) sám sebe stylizuje do více poloh, jež různě verbálně oponentluje a které nejspíš ani nejsou mystifikacemi. Z nich převažuje rituální vyznávání česneku. Jinak básník, milovník hudby a její vydavatel.

Veřejné tajemství

sama sebe stáhnou z kůže
to ona za to ego může
ona jím je a obvod všude
osud až posud – střed zmizel
buď jak buď
dobrou chuť
a nebuď hňup
BUĎ – SÁM – SEBOU!
dobrou noc krásnou
a hni sebou!
usni a ztrať se –
neznámo kam
ani tam nebudeš sám
vzbuď se a vstaň
buď transakční
v protikladu sobě sám
sen senzační
neuberu... nepřidám...
jakmile mi je akční
milé
sen je ZA
a „já“ mimo trať ční
ač není proti
protože je ZA
sen senzační
jsem sebou sám
vyvlastněn
když jsem
vlastně NE –
když jsem
sám OD sebe K sobě se беру
ubírám se kdoví ke komu
oble – hranatě
akuratně – bezbřeze
šedopestrě
analyticky – paranormálně šíleně
vesele... a ještě kousek
vlastně NE –
když jsem
myslím si o tom
předem i potom
není takového druhého
jako toho v první řadě
vlastně NE –
stavím se
sám sobě do cesty
scestně?
stane se...
ví – neví nic – sám sebou
bude někým jiným
krása vkrade se
a vyhodí pojistky –
„ať žije smrt vonná
to je celá ona“
i zdi se odvrací a stěny
uši zacpou

strašlivě blběj fór/ever young
vykázán sebou neznámo kam
lékaři uzdrav se sám
do čeho jsi duši dal?!
... BOŽE... chraň
zděšen sen
co po mně kdo chce co?
? „Poznej sám sebe!“ ?
? „Buď sám sebou!“ ?
nelze nelze nelze
přivlastnit si NE –
mrtev sebou
sen až sem
dálky zejí –
a dál?
dál sebou nepoznán
vstane a jde si po svém
neznámo kam
mrtev sebou
konečně sám – konec
sám sebou ze sebe vylákán
sen až sem
sám sebou odkecán
sebe stravuji
jím
tedy – jsem tělem
které se ZA mne vydává
já není proti (protože JE vstříc)
on je já ve třetí osobě
jím – tedy
jsem tím druhým
občanem sebe nepřítele svého
vyvlastněn sám sebou
vlastní vlastní utracen
zkrátka mimo trať
rozžvýkán – to spolknou
miluji jako SS sebe
krvavou flákotu z ega sedřenou
zřím všude
salát uhne a obvod mizne
samou láskou lásku sním
vím více než vím... že vím
nikdy nejsem sám
natož sám sebou
mám stín
– vím své
nezdrž hni se hejbní kostrou
poznej sebe že to nejsi ty
spolkní „po“
„po“ znej
kousek po kousku vespolek
spolkní hlupců spolčení
jím – tedy
vlastně NE –
nepoznáš se ani ty
nejsi ta samá
nejsi svá
natož má

ani máma tě nepozná
natožpak ty
ty? – vlastně NE –
jsem to „já“
kůže tvá
rakev tvá
emo demo ego zavináč
v ní sní
a vně je samo
není s tebou
ty?
láska nezná samoty
nikdy není sama
ani ty nejsi ta samá
ani sebou
dosti o tom
nevíš o tom
sebou umři
a staň se v sobě
subjektivně i vně
vněm nejeví se sám
vnímatel v něm zevljuje
kterým jsem
němý – vněm sám
skupenství v něm
zjevem činí
změna tohoto skupenství
tedy jsem
zčista jasna
(z čeho jiného...?)
k obrazu svému
jinému se podobá
na nic jiného si nehraje
než na obrat k jinému
sobě JAKO
JAKO kdybych ho neznal
JAKO zvané „tak jako...“
JAKO nikdo druhý
a vůbec
jaký „druhý“?
když ve třetí osobě
na nic jiného si hraje
něco tady nehraje
nehraje si než na sebe jiného
střed všude
a žádné kraje
být tebou
jsem taky sám sebou
„já“ osobně
nevidím stín „o sobě“
vlastně NE –
nevidím NE
nic nevidím
být sám sebou
byl bych něco jiného
JAKO/by... nic
nic víc

Fotografie z Krákoru 2010: 1. J. E. F. a Závěš, křest cd *Naživo za pivo*, 2. Pedagogický dozor a výstava piva, 3. Jara Záděra a kapela Děti kapitána Morgana, 4. Polední cigárko, 5. Dveřník, klíčník a Robotek, 6. Tam, kde rostou kopretiny a indické konopí, 7. Hilton chudých, 8. V tunelu. Autorem fotografií je © Vladimír Szabó

O dílech – a lidech

Paul Bay a jeho *Orchestrace snů*

(*Vyšlo u Messima v Paříži, 1926*)

Podivný svazek! Nevíte hned, kam jej zařaditi: nesrovnává se ani se zvyky těch, kdož opovrhují modernitou (kteří se od ní alespoň odvracejí, zakusivše na sobě její škodlivost a hrůzu), ani se nehodí do krámku těch, kteří se jí honosí vychvalující její ozdůbky a její mechanické strojní harampátíčko. Zabývá se prostě Orchestrací snů nikoliv jako varhanář výrobce, nýbrž jako ten, jenž byl pozván, aby nový nástroj ozkoušel a jenž se zapomene a pustí uzdu svému hudebnímu snění. Slyšel jsem jednou takového napolo slepého virtuosa, jenž vydržel u této vyšší orchestrace od večera do půlnoci: hrál asi andělům, na lidi nadobro zapomněl, pranic nedbaje, když se mu připlekla do jeho osobitého snění věta toho neb onoho genia nebo některá prostá melodie národní písně. U Baye jen v pohybu, častěji v základním tónu téže básně, a to vždy jen letmo pronikne cizí živel, buď z Baudelaira, Verlaina nebo Villona, ale není to nikdy napodobení, ani formální opakování. Jest to básník hořkých hodin bídy, jak fyzické tak morální, nikoliv však ponurý, dřepící v morálkovém škarohlídství nebo vzdávající se neblahému osudu, nýbrž číhající a pohotový ke skoku; jeho rozhořčení nevybízí se vzteklými slovy, nýbrž prohlubuje se v stinná pozadí slibné plodnosti. Jakákoliv póza romantická, jakékoliv herecké postoje jsou mu naprosto neznámy. Mužně přijímá strážné životní, nikoliv v nějaké pokrytecké vděčnosti bohům nebo lidem, kteří mu tyto bědy připravují, ale zcela prostě, u vědomí, že deklamace na nesnáze doby a její třídní

boje k ničemu nevedou, leda že přitěžují jejímu zoufalství. Básník Bay miluje život a jest k němu plný obdivu; proč by odvrátil od něho pokrytecky oči a nebral lačně, co mu nabízí k udržení orchestrační rovnováhy? Všechna skrytá hořkost a pomíjející radosti byly předem vědomě vzaty v souhru, člověk napřed s nimi zúčtoval, než básník z nich čerpal opojení: z rmutu země vyvoditi květ útěšlivý pohledu duše může jen opravdový tvůrce.

Při tomto však těžení z nepatrných okolností neulpívá na těchto drobtích (jež jsou ubohé samy o sobě), jako většina nynějších labužníků nicoty. Řeč jeho jest učená, má mnoho podivných Baysmů, přesto však pevná, bujará a zvláště honosící se kázní a nejušlechtější prostotou. Verše a sloky dobře zpívají. Obrazy, dokonalé ryzosti, přiléhají správně k myšlence a citu. Některé básně vás rozesmějí, některé udeří, jiné vám rozevrou netušené obzory. Ale v jejich smělém vzletu, vášnivém lyrismu, vždy slyšíte tlukot křídél, jistých ve své výši, a když už jich neslyšíte – jako u ptáku vyšších oblastí, vznášejících se v pokojné rovnováze – tím větší jistota, že kořist jest na blízku, a že vnitřní oko záhy uvidí ty skryté drahocennosti, „čirých konů duše“, jež by v hluku a zmitání vnějšího dění ušly naší pozornosti.

Josef Florian, Archa, 1926

Homo videns a nový feudalismus

vypadl na mě odněkud sborník olomoucké Filosofické fakulty z roku 1996, jak jej připravili tamní chlapíci z katedry filosofie, v úvodním článku, který pojednává o „virtuálním světě jako filosofickém problému“, je na více místech citován fran-

couzský filosof Paul Virilio, na straně 27 si označují slova: „Příklad nástupu politika Silvia Berlusconiho v Itálii označil Virilio za událost přinejmenším tak převratnou jako pád berlínské zdi. Berlusconi prorazil podle něj tehdy, když demokratické volby proměnil v plebiscit o své osobě; nebyl podle Virilia žádným virtuosem politického myšlení; představoval pouze nové koště, které zamete jako nikdo předtím. Vystoupil z oblasti mimo politiku; svůj nárok na řízení státu odvodil od úspěchu v podnikání, což dokázal svým mimořádným bohatstvím; eklatantní konflikt zájmů soukromých a veřejných povýšil na ctnost všech ctností. Na jeho příkladě se ukázalo, že již nejde o protiklad mezi pravíci a levíci, ale o protiklad mezi *medií a politikou*. Reprezentoval nástup mediální třídy, profitující z všepronikající virtuální sféry světa, kdy politická třída se vyměňuje prostřednictvím médií. Berlusconi byl ‚hrdinou‘ informační revoluce (po průmyslové a dopravní), která nahradila písmo obrazem. V tomto smyslu je Itálie Viriliovi předvojem zapomnění, konce politiky, konce demokracie“ – důležitá je zde i poznámka pod čarou: „V celé Evropě si vlivem televize rází cestu ‚nový feudalismus‘. Berlusconiho volila mládež (55 % mladých mužů a 46 % mladých žen v severní Itálii), a ta je dnes drezúrovaná obrazovkou, videohrami, videoklipy. Homo videns je pro Virilia člověk, který vidí, aniž ví; je pro něj rozhodující telegeničnost místo fotogeničnosti“ – stojí za to si ten článek v olomouckém sborníku, jehož autorem je Radim Brázda, přečíst celý, týká se nás – a stále více týkat bude –

j. e. f.

Vybráno cestou – André Maurois

„Poslechněte si teď,“ pokračoval padre, „jednu pravdivou historku: bylo to v Indii, kdy jsem poprvé zabil ženu... Ano, ano, ženu... Vyšel jsem si na lov tygra; když jsem v noci procházel jakousi vesnicí zapadlou v džungli, zastavil mě jeden starý domorodec: „Sahibe, sahibe, medvěd!“

Ukazuje mi v koruně stromu černou, pohybující se hmotu. Rychle zalícím, vystřelím, hmota se řítí dolů v praskotu lámáných větví, a nalézám stařenu, kterou jsem zabil, když trhala plody. Jiný starý domorodec, její manžel, mě zasypává nadávkami; hned běží pro

domorodého strážníka. Musel jsem zaplatit rodině odškodné: stálo mě to šílené peníze, nejméně dvě libry.

Událost se rychle roznesla na dvacet mil kolem. A po mnoho týdnů jsem nesměl projít vesnicí, aby se na mne nevrhli dva nebo tři starci: „Sahibe, sahibe, medvěd na stromě.“

„Nemusím vám říkat, že to nastrojili tak, aby tam byly jejich ženy.“

Potom Parker vyprávěl o lovu na krokodýly, a kapitán Clarke uvedl několik podrobností o žralocích u Bermud, kteří nejsou nebezpeční, když se dbá opatrnosti a skáče se do vody

ve skupinách. Zatím plukovník nařídil na velmi pomalé tempo pochod Ztracené brigády. Novozélandský major vložil do ohně eukalyptové listy, které mu vůněmi, jež vydávaly při spalování, připomínaly silnou vůni australských bušů. Aurelle poněkud omámen, opilý sluncem Indie a zápachem afrických šelem nakonec pochopil, že svět je velkým parkem, který vytvořil jakýsi bůh zahradník pro gentlemany Spojeného království.

(pokračování příště)

A. Maurois, Mlčení plukovníka Brambla

Dřevěná cikáda

VLASTIMIL TŘEŠŇÁK

Zeměměřič atd. / nahrávky 1978 (2 CD)

Galén, 2010

Český folk má za téměř půl století existence i své legendy a mýty. Když vyšlo ve

Švédsku zásluhou Jiřího Pallase pod hlavičkou společnosti Šafrán '78 slavné album *Zeměměřič*, šuškal se mezi fanoušky, že toho Vlasta natočil více... Naštěstí nešlo o pověsti, a tak po více než třiceti letech vycházejí digitálně remasterované legendární „Hájkovy pásky“, kompletní album *Zeměměřič* a dalších 20 písní z roku 1978, navíc v roce životního jubilea autora. Booklet dvojalba obsahuje sleeveenote Jiří Černého, všechny texty, ediční poznámku Jaroslava Riedela a dobové fotografie.

ÉN / Q / AHAD

Paw music

HEyeRMEarS/DISCORBIE, 2010

Příležitostní maďarsko-francouzské trio improvizujících a experimentujících hu-

debníků – Pála Tótha a.k.a. Én (elektronika, objekty, hlas), Quentina Rolleta a.k.a. Q (altsaxofon, hlas) a Zsolta Sörése a.k.a. Ahad (viola, elektronika, objekty, hlas). Originální poetiku projektu lze charakterizovat jako dynamický průsečík tří odlišných individuálních zvukových estetik,

kteří se jednoho letního dne záměrně potkaly ve studiu na dunajském ostrově v Budapešti, aby společně prozkoumaly potenciál chaosu, intuitivně v něm vytýčily významové plošiny a ve vzájemných interakcích komunikovaly své představy a touhy. Tři zcela rozdílné přístupy, zkušenosti a styly dělání hudby se setkávají v živých interakcích mezi nápady, někdy na samé úrovni podvědomí. Metody, jež hudebníci ve své hře a komunikaci uplatňují, sahají od svobodné improvizace a živé elektroniky k editování v reálném čase a dekonstrukci feedbacků. Zaručené poslechové dobrodružství!

COLLEGIUM MUSICUM

Speak, Memory (CD + DVD)

Pavian Music

Legendární slovenská rocková skupina *Collegium Musicum* v takřka původní sestavě. Koncerty z 28. – 29. II. 2009 v Divadle Aréna v Bratislavě.

JOSEF VONDRUŠKA

Rock'n Rollový miláček (2 cd)

Guerilla Records, 2010

Souborné hudební dílo J. Vondrušky. Kompletní repertoár skupiny *Umělá hmota 3*, která patřila k těm „nejklasičtějším“ souborům českého undergroundu (koncert v pražském Labyrintu 1975 a záznam z festivalu druhé kultury

v Bojanovicích 1976 – na obou koncertech hostoval u mikrofonu Egon Bondy). A kompletní tvorba skupiny *The Domi*, která naopak byla úplně první skupinou tzv. české Nové vlny (nahrávky jsou z „Dema“ 1977 a koncertů v Krašovicích a Nové Vísce 1979).

Booklet obsahuje 48 stran, vyplněných mimořádně působivými Vondruškovými kolážemi, korespondujícími s „příběhy“ jednotlivých písní a obsáhlým sleeveenotem Martina Machovce. Na CD 1 je pro prohlédnutí v PC 42 minutový film Aleše Havlíčka z roku 1980, zachycující příběh skupiny *The Domi* těsně před Vondruškovou emigrací...

LUBOŠ DZÚRIK

Chór Vážských muzikantov

– Od bolševika k nezávislosti

Fukkavica Records, 2010

Historie slovenské kultovní undergroundové kapely *Chór vážských muzikantov* ve vzpomínkách kapelníka a baskytaristy Luboše Dzurika. Od gymnaziálních počátků *The We*, přes tuhá léta se státní bezpečností v patách až k dnešním dnům, kdy někdejší jinoši připomínají spíše plesnivé starce (jak se mimochodem jmenuje jedno z jejich nejlepších cd).

Bohatě doplněno dobovými fotografiemi. Něk sa páci...

Tyto a další tituly lze objednat v internetovém obchodě Dřevěná cikáda

www.drevenacikada.cz

obchod pro slovo, obraz, zvuk, pohyb, život

Volná plocha – Pařez

Za značkou Pařez stálo několik postav v prostředí brněnského undergroundu naprosto nepřehlédnutelných, v první řadě Petr Vojnar a Karel Šubrt z kapel Idiot Crusoe, respektive Čočka. Jedinečnost Pařezu je ovšem v kontextu všech jejich ostatních aktivit natolik výrazná, že mi personální souvislosti vůbec nepřicházejí na mysl.

O Šubrtově podání vlastních písní za vlastního doprovodu na varhany jsem slyšel už kdysi. Jedná se o písně naprosto původní, osobní a poctivě prožité! Jako bych při poslechu viděl jejich autora zpívajícího je za noci do varhanního doprovodu, harmonicky velice jednoduchého, rozvíjejícího je v tiché meditaci dovnitř sebe sama, čekajícího hodiny na správný tón, neorientujícího se na instrumentaci, nýbrž na sladění. A stejně je to u těchto písní s verši: tak, jako si Šubrt počkal na ten pravý tón, počkal si i na to pravé slovo. Důslednost autora pokračuje v důslednosti interpreta: když odloží strážlivou civilnost i alkoholové brnění, jako například v písni Leden, jsem udiven, jaké vroucnosti je Šubrt-zpěvák schopen. Jako by byl dítětem zpívajícím v kostele. Dlouhý čas, dlouhé žití koncentrované vždy do několika málo minut. To je nejintimnější poloha nahrávky.

Pařez ovšem ani zdaleka nezůstává u pouhého záznamu Šubrtovy nejosobnější polohy. Souhra několika klávesových nástrojů a citlivě využití možností studia dodaly skladbám další rozměry. Tím se dostáváme k postavě Petra Vojnara, v případě Pařezu zcela zásadní. Jeho aranže jsou podle mého názoru ještě ponornější než zmiňované Šubrtovy meditace. Obrovskou práci odvedl právě u těch jednoduchých písní, jednou zesílil původní atmosféru, jiné kousky za pomoci programovaných bicích a dalších ingrediencí vygradoval tak, že by jeho výsledky mohly sloužit jako studijní materiál budoucích skladatelů. Vojnar si je vědom toho, že může použít cokoli, a protože si je toho vědom, nikdy není marnotratný. Už tento jeho přínos kapele by sám stačil měrou vrchovatou. Jsou tu ovšem jeho autorské kusy na texty Šubrtovy nebo Homérový. Ty většinou představují zase úplně jinou, mnohem ostřejší podobu Pařezu, ačkoliv v jeho autorském katalogu nalezneme i velmi silné tiché a pomalé písně (a Šubrt má ve svém kromě těch meditativních zase i drsné kusy). Vynikající je skvěle vystavěný a do detailu propracovaný Cvrček, oscilující mezi tiššími, rytmicky mihotavými, nervními slokami a hitovým refrémem, jedna z vůbec nejlepších písniček Pařezu. Těžko si představit lepší úvod alba než Námel, otevírající eponymní debut. Strojový rytmus nejen bicího automatu, ale i kytary vytváří strhující náhul, který ve slokách citlivě ustupuje Šubrtovu hlasu. Nemluvě o rytmických řachandách, které skvěle zabíraly naživo a díky puntičkářské produkci neztratily sílu ani na cédéčkách, nebo vtipném spáření Homérový variace na Erbenovu Svatební košili s Venus od Shocking Blue v kusu Pojď se mnou.

Na jedny z klávesových nástrojů v Pařezu hrála Olga Nováková. To je ale skutečnost zcela marginální, poslechnete-li si její zpěv. Jako zpěvačka nebyla nijak nadužívána, ale pokud některé kusy zpívá, je jak Vojnarem, tak Šubrtem nezastupitelná. Tak hlubokým a měkkým hlasem je příroda nevybavila. Ačkoliv její občasné doprovodné vokály ukazují, že je schopna rozmanitějších pěveckých výrazů, ve čtyřech písních, které nazpívala sólově, je tak civilní, jak jen být může. Tím dosahuje maximálního účinku. Ačkoliv totiž jejich texty v sobě nemají skoro nic pozitivního, jsou zpívány hlasem, jakým snad bývají zpívány jen dětské ukolébavky. Napětí mezi tímto příjemným a blízkým archetypem a tragikou slov vytváří další z vrcholů tvorby Pařezu, ne-li vrchol nejvyšší.

Debutové album nabízí řadu vynikajících písní, ale je i velmi kompaktní kolekci s promyšlenou dramaturgií a velmi dobrým zvukem.

Osobně ho poslouchám jako triptych, jehož první část tvoří razantní písně, druhou osobní, intimní kusy, a třetí je směs většinou posluchačsky vstřícnějších písniček (snad s výjimkou ruchy prospikovaného Schizofrenika).

Směsí je i celá nahrávka druhá s trochu zavádějícím názvem Demo 2. Kolekce totiž vznikala po zániku kapely, často s použitím archivních záznamů Šubrtova zpěvu, dodatečně ve studiu ověšených nástroji, takže jeho hlas slyšíme několikrát v mnohem drsnější poloze, která někomu na debutu mohla chybět. Kromě toho je tu i řada míst s mnohem luxusnějším zvukem (několikrát v rámci jedné písně slyšíme oboje), čímž je znemožněno opakování ucelenosti debutu. Navíc: Šubrtových textů je menší než poloviční množství, většina jich pochází od Homéra. Spíše vznikla kompilace a tento dojem potvrzuje i skutečnost, že zatímco na debutu se střídali tři vokalisté, tentokrát je jich pět (včetně hostujícího Black Otty), ale nikoliv kompilace poztrácených drobků. Takové boogie, jako jsou úvodní Zvony, by na prvním cédéčku asi ani nenapadlo nikoho hledat. Přitom je to výborná vypalovačka a jako o otvíráku o ní platí prakticky totéž co minule o Námelu, jakkoliv se jedná o typově úplně odlišnou písničku. Rockovou razancí se vyznačují i další výborné kusy: Homérový Self Portrét a Pojď se mnou, výborně zazpívaná Radimem Babákem. Pokud ale Pařez tentokrát písničku graduje, je to většinou jen jednou, od klidnějšího úvodu do nářezu, střídání poloh jako minule se dočkáme jen zcela výjimečně. Tahle nahrávka je prostě syrovější, nabízející dosud nepublikovanou podobu tělesa navíc. S tím ostatně koresponduje i častější použití Homérový poezie, které je oproti Šubrtově mírně ostřejší, jak významově, tak rytmicky. Neznamená to ale, že je nová kolekce stylisticky úplně odlišná, v řadě kusů zní Pařez velmi povědomě a příznivci debutového cédéčka si jistě přijdou na své.

Karlos, Petr, Olga Radim, Festival spodních proudů – Kutiny 2005, ©Fido

Milan Holeček (redakčně kráceno)

Napříč – Glosy – Poznámky

Děti ulice – děti nás všech

člověk svět neobývá pouze kvůli sobě samému – kvůli svým zájmům – máme zde mnohem zásadnější úlohu, a tou je vtažení se do Boží vůle spásy pro chudé a slabé – jediné v setkání s nimi je možno setkat se s Bohem – neseme k sobě bezpodmínečnou zodpovědnost, kterou nám ukládá „tvář toho druhého“ – příklon člověka k člověku je nezbytný – denně na ulici pozorují příběhy opovržení, nadřazenosti, ponižování, setkávám se s diktováním jakýchsi pseudohodnot, co člověku určují právo na hodnotnou existenci – odmítnuli je tolerovat, ani já nebudu tolerována – kde se v lidech bere ta nezlomná jistota, že právě oni nepřijdou o tu svoji „tašku“? – kde berou to sebevědomí črtat hranice mezi jakousi dokonalostí × nedokonalostí? – úrovní × podúrovní? – jsou to jen směšné čáry křídou naparfémovaných panáků, velmi snadno smazatelných s prvními přívaly deště – před Bohem jsme všichni dětmi – milovanými dětmi, ať už pocházíme z jakékoliv ulice – vždy s neporazitelnou hodnotou, a to je pro mne zásadní, pro můj i pro život druhých určující – Boží záměr pro mne stojí vysoko nad záměrem společnosti – skutečnost, že v Božích očích nestoupám počtem razítek a sbírkou diplomů, ale pouze dobrotou a šlechetností srdce, je mi útěchou, oporou, ale také povinností, kterým směrem se životem ubírat – když jsme se s Františkem vydávali na exkurzi po jeho oblíbených místech, kde přespává, abychom je zdokumentovali, stali jsme se středem dění – sám

F. mě upozorňoval, že si nás lidi prohlíží – nejspíš je udivovalo, že jdu po boku „bezdomovce“ – udivuje mě, co lidi dnes udivuje – čím se to zabývají!? – málokdo s lidmi na ulici promlouvá – málokdo jim nahlédne do Duše – málokoho zajímá, jak takový člověk z ulice uvažuje, jakým způsobem smýšlí, jaké má hodnoty – společnost se nerada vzdává svých vykuchaných představ – lidi z ulice překážejí tomuto sterilně nemocničnímu světu, kterému opravdový boj o život, ten pouliční boj o život, uniká – bezdomovci obtěžují svědomí, jsou živou plechovkou – něčím, jež nelze překročit nebo odkopnout bez myšlenky – vytrhávají dav z tupé chůze, jelikož nutí vhodit do kelímku alespoň tu korunu, pro kterou by si nechal kdekdo vyvrtat díru do hlavy –

Lu

Věc sporná

Kdosi mi řekl včera: „Celkem jsem velmi bohat; nežádám si ničeho, své paláce chovám ve svém nitru. Mám ve svém duchu všechnu nádheru Říma a též Karthaga, jež teď už, myslím, ničím není.“

Opravuju peníze, okázalostmi a přepychem, jež možno za ně poříditi. Nepotřebuji ničeho, můj sen jest prostý a nahý. Bohatství jest zlo; jest záhodno přemoci tuto chobotnici s jejími chapadly a učiniti člověku srdce větší, ryzejší.“

Odpověděl jsem zcela dobrácky tomuto filosofu: „Já zase chci sto milionů, vinice, zahrady, zlaté lustry, koberce,

mramory, purpury, samety, damašky a bez počtu koní, buvolů a daňků.

Chci celé hrabství, širé pastviny s kručinkou a stepi do nedohledna, smečky psů, zámek a nesmírné lesy, též jachtu, abych se pustil po mořích Irských a pohledět mohl zblízka na zmirající slunce Isoldino, protknuté šípky.

Chci též naploditi bastardů po chuti a velmi bohatě je vybavit, k plné jejich i své spokojenosti, chci míti mnoho besídek, skrytých pod modřínou, a kurviti se tam ve volných chvílích s nymfami...“

Na tato slova kynik ten spěšně vstává a šine se ode mne jako od Věčného Žida. Sedá si opodál, mezi jiné žáky Marxovy a Proudhonovy, pokojné přežvýkavce.

Toť roztržka. Vyháněj mne ze shromáždění. Opouštějí mne jako starou kostru a vydávají řeckému ohni, hořím na rejdě a loďstvo odplulo. Hniju v bahně (společenském), křičím, jsem mrzký buržoa.

Co s nimi, když jim chybí duše satrapy, těmto špinavým vyprazdňovačům měkkýšů, těmto ucpavačům, pracujícím koudelí u lodních děr! Chce-li se jim hodovati bez křišťálů a bez ubrousku, ať si hodují, já mám rád při hostinách ohňostroje a velkou úpravnost a nádheru.

Ořezávají lidstvo jako tis na vsi a dávají mu profil napoleonský, oklešťovati a probírat krásný divoký strom a vésti jej se zahradnickou žabkou a tužkou. Toť sen pedagogův nebo poustevníkův! Na štěstí i asketa bere břemeno a hledá jako jiný dříví pod svůj hrnc. Od toho dne jest majetníkem a tráví jako buržoa.

Paul Bay, z Orchestrace snů, 1926

Lapač snů

více snů, jeden z posledních o Milanu Kunderovi, obcházím kolem zvonků starobylého domu, na jednom z nich, v ozdobném secesním rámečku, je jméno „Kundera“, najednou se ocitám uvnitř v bytě, je velký, luxusně zařízený, mou pozornost nejvíc poutají navrstvené, sytě barevné perské koberce, objevuje se spisovatel, mluví s manželkou, kterou zpočátku nevidím, mluví francouzsky, M. K. potkávám v chodbě, rovněž pokryté persany, o nich taky prošeďivěly umělec mluví, že je potřeba je vyčistit či vyměnit, odkudsi se vynořuje jeho žena, která najednou přechází do

češtiny, uvědomuju si, že on je hluchý a ona slepá, mluví o něčem, nějakém detailu, který zmiňuje on, ale ona nevidí, uchyluju se na gauč, abych nebyl objeven, ale paní K. si sama na gauč sedá, těsně vedle mě, trochu se mne dotkne rukou, což ji zneklidní, ale současně se v té chvíli mezi námi vynořuje smějící se dítě, kterým se ten dotyk vysvětluje, stříh, jsem v kostele, básník J. K. zasahuje do bohoslužby, což kněze vede k radikálním slovům: „vyvedte ho!“, nevím, čeho se spor týká, J. K. se po mši vrací, kněz s ním diskusi pobouřeně odmítá, další stříh, pod stromem bukolicky odpočívá

I. M. J., říká mi, „představ si, že mi v té Mandragoře málem dali do držky“, uvědomuju si, že mi tito dva milovníci múz splývají do jednoho, v M. mělo toto alter ego prvního konflikt kvůli těžce věci jako J. K. v kostele, kdosi další, vysoké rozložitě postavy, přichází ze zeleného houští ke stromu, pod kterým sedíme, znám ho sice, ale nevím přesně, kdo to je, sedlák nebo nějaký řemeslník, který o mně nemá valné mínění, což dává halasně najevo, M. se mě zastává, „ale kdepak, tuhle tě citoval a říká, na protestanta dobrý, ne?“ sen přetrhává budík –

j. e. f., 18. 8., 7.58

Spodní proudy živé i mrtvé

Následující seriál zpracoval jeden z nejuvěrohodnějších pamětníků i účastníků konstituujících kulturních snah, obecně zvaných „underground“, aktivista, archivář a publicista František Stárek vulgo Čuñas.

Ústav pro studium totalitních režimů umožnil v loňském roce zahájení realizace projektu historie českého undergroundu, což je patrně první souvislý pokus o zkoumání tohoto jevu u nás.

Časopis „Orgány sluchu a proudění vzduchu“ zprostředkuje svým čtenářům seznámit se s dílčími výsledky bádání ve zmíněné oblasti, přičemž jednotlivá pokračování budou postupovat chronologicky od počátku 60. let, kde můžeme hovořit o tzv. protoundergroundu přes formování jeho společenství na začátku 70. let, až do konce totalitního režimu, čímž je projekt z hlediska zákonných možností ústavu časově omezen. Přestože, jak je vidět z dalšího obsahu již zmíněného časopisu, underground stále žije a dá se říci, že v současnosti prožívá cosi jako svoji renesanci.

Projekt sám je vymezen nejenom časově, ale samozřejmě i obsahově, což je možné zhruba charakterizovat vymezením samotného pojmu „undergroundová kultura“. Cituji z úvodního prohlášení na webových stránkách ÚSTR:

Pojem je vymezen odlišně od jeho širšího chápání, jak je běžné zejména v anglo-americké kulturní oblasti, kde je v jádře ztotožnitelný se všemi „neoficiálními“, „alternativními“, „antisystémovými“ či „kontrakulturními“ aktivitami uměleckého, literárního, ale třeba i jen publicistického typu. V aplikaci na historicky uzavřenou situaci v bývalých satelitech Sovětského svazu lze toto chápat jako úhrn aktivit realizovaných především prostřednictvím samizdatu, tj. de facto činnosti v rámci totalitních systémů vnímané jako víceméně „ilegální“ či alespoň trestně postižitelné. Pro potřeby daného projektu je vymezen tento pojem úžeji, ostatně v souladu s názory většiny historiků české literatury a kultury, kteří se tímto fenoménem zabývají. Jde o literární a umělecké projevy, případně o samizdatové vydavatelské aktivity, jejichž původci byli v 70. a 80. letech předními osobnostmi společenství, které se po r. 1968 vytvořilo kolem rockové skupiny *Plastic People of the Universe*, jejího uměleckého inspirátora Ivana Martina Jirouse, a dále též o spřízněné komunity či autorské okruhy, vzniknuvší postupně během těchto dvou dekad kolem samizdatových časopisů *Vokno* a *Revolver Revue*.

Šlo o společenství se specifickou ideovou orientací a hodnotovou preferencí, jak je teoreticky na Západě vyjádřili koncem 60. let např. Jeff Nuttall, Ralf-Rainer Rygulla či Michael Horovitz, jak je již v roce 1961 předpověděl Marcel Duchamp svým často citovaným výrokem a jak je pak pro české kulturní prostředí zdůvodnil a přeformuloval právě Ivan M. Jirous v celé řadě textů.

Takto vymezenou undergroundovou kulturu nelze ovšem vnímat jako entitu od ostatního dění zcela izolovanou. Aktivity jejich představitelů je nutno zkoumat:

v kontextu horizontálním, tj. např. v souvislosti s řadou uskupení regionálních, a rovněž v propojení s mnoha samizdatovými edičními počiny, jejichž záběr se neomezoval toliko na autory undergroundové, a ovšem též v rámci širšího společenství českého, zejména chartistického disentu;

v kontextu vertikálním, tj. na časové ose: v souvislosti s aktivitami undergroundových protagonistů, kteří byli literárně a umělecky činní ještě před vznikem undergroundového společenství ve vlastním slova smyslu, přičemž tato jejich předchozí působnost byla posléze v undergroundu přijata tak říkajíc „za vlastní“. Jde především o dílo Egona Bondyho

a jeho „protoundergroundového“ okruhu z počátku 50. let, o aktivity Milana Knížáka ze 60. let, o činnost některých výtvarníků a básníků z okruhu tzv. Křížovnické školy a ovšem též o široké spektrum „bigbeatové kultury“ 60. let;

v kontextu „parakulturním“ či „subkulturním“, v němž jsou registrovatelné nejen artefakty, literární díla apod., ale též způsob života, daný spontánně sdílenými hodnotami členů undergroundového společenství, kteří sami nebyli umělecky či literárně činní, ale přispívali k vytvoření „undergroundové kultury“ v širším slova smyslu.

Tato tzv. druhá kultura, jak underground již v 70. letech též označoval Ivan M. Jirous, má kořeny již v první polovině šedesátých let a touto dobou lze též datovat počátky její perzekuce, počínaje každodenní šikanou rockových skupin a jejich příznivců a konče mnohaletými tresty odnětí svobody, jimiž byli postihováni její přední představitelé v době tzv. normalizace. Právě stranou kulturních a společenských center v Praze či v Brně znamenala uskupení příznivců undergroundu často jediná společenství, jejichž orientace se vyvíjela ze spontánního vzdoru ke zřetelně formulované opozici vůči totalitnímu režimu (především v severních a západních Čechách). Z toho vyplývá, že musí též jít o zkoumání historie „všedního dne“ prostředky sociologickými, případně psychologickými, obecně kulturologickými. Právě touto cestou je možno dobrat se i širšího a obecnějšího pohledu jednak na fenomén undergroundu v jeho úhrnu, jednak též na metody represivních složek, uplatňované vůči takto chápané undergroundové kultuře a subkultuře.

Samotná realizace tkví hlavně na čtyřech informačních pilířích. Jsou jimi zejména dobová samizdatová produkce, případně její ohlasy v tehdejší svobodném světě, tedy za železnou oponou. Jde o texty vzniklé v době, kdy se samotné události děly a byly popisovány, dokumentovány a hodnoceny hlavně z důvodu prolomení informační blokády, která byla nástrojem totalitní moci. Dokumenty, vzniklé činností státních orgánů, zejména represivních složek (StB, VB), ale i lidosprávy nebo KSČ, která uplatňovala svoji vůdčí úlohu. Propagandisticky zneužitě články a pořady tehdejších sdělovacích prostředků, jejichž cílem bylo dehonestovat undergroundovou kulturu před jejich diváky, posluchači a čtenáři. Výpovědi pamětníků, kteří byli účastníky klíčových dějů, a kteří dosud sami svoje vzpomínky nezveřejnili. Syntézou těchto čtyř prvků je možné získat poměrně plastický obraz zkoumané skutečnosti.

Dobové fotografie, filmové záběry a zvukové nahrávky jsou víc než třesničkou na dortu. A tady bych se chtěl obrátit na vás čtenáře s prosbou o pomoc, protože právě získávání takovýchto materiálů je jednou z nejuvýznamnějších dokumentačních činností a potřebuje vaši širokou podporu, přičemž dokumentační práce spočívá v digitalizaci těchto originálních předloh a samozřejmě v jejich spolehlivému vrácení majitelům.

Underground – to be continued...

Kde tak asi začít?

Někteří badatelé kladou počátek undergroundu do období existence edice Půlnoc, tedy na samý počátek let 50., kdy Zbyněk Fišer, Honza Krejcarová, Bohumil Hrabal, Vladimír Boudník a další tvořili bez ohledu na panující poměry bez jakýchkoliv spojení s hlavním proudem kulturního dění a v podzemní ilegalitě. To všechno by sice splňovalo znaky undergroundového životního pocitu, ale chyběl zde prvek sociální. Umělci nereprezentovali žádnou sociální vrstvu, kterou by bylo možno označit jako hnutí, a nebýt personálního spojení této skupiny prostřednictvím Egona Bondyho na underground 70. let, byli by asi posuzováni jako vzdoro-kulturní umělecká skupina, kterých bylo více.

A ještě aktuální poznámka: vy, kteří jste viděli nebo uvidíte film „3 sezony v pekle“, měli byste zároveň vědět, že i když se tvůrci odvolávají „na osudy spisovatele Egona Bondyho“, nemá děj se skutečností společného zhora nic.

Opravdový začátek historie českého undergroundu potřeboval ještě deset let a musela přijít ona kouzelná šedesátá léta, která tak ostře předělila minulost století, že na jedné straně zůstaly miliony mrtvých z obou světových válek, genocidy a holokaust, a na druhé straně se otevíraly tendence přinášející zájem o člověka, o lidská práva a hlavně o individuální svobodu. Pohyb samozřejmě vyvolával „okraj“, nikoli „main stream“, Ginsberg a Kerouac, Presley a Beatles, Beatnici a Hippies, Woodstock a rádio Luxemburg, ti všichni byli dobovými hybateli.

Ale zpět do naší kotliny.

Rock and Roll byl právě narozené dítě, ale jen jednu ze všech

Průkopníci – Hells Devils, šedesátá léta, foto archiv Františka Stárka

kapel té doby lze označit jako protounderground. Mluvím o skupině Hells Devils, která překročila samotný rámec hudby, ale tak jako i někteří další hudebníci vlastně užívala hudbu jako prostředek přinášející svobodu. Památná je věta jejího manažera Evžena Fialy, který při jednom koncertu ve chvíli, kdy bylo obecenstvo i hudebníci ve varu, vytrhl zpěvákovi mikrofon z ruky a zařval do něj: „My tady z toho tu Ameriku uděláme!“ Slovo Amerika bylo v tomto případě synonymem pro svobodu. To by samo o sobě nebylo nic zvláštního, ale zároveň se z okruhu diváků (ale i těch, kteří je nikdy neviděli) vytvářelo cosi jako zárodky hnutí nebo společenství.

Zkušebna, šedesátá léta, foto archiv Františka Stárka

Například v Teplicích existovaly dvě skupiny, které se jednoznačně k Hells Devils hlásily a stylově se jim podobaly nejen v názvu (jde o skupiny Black Devils a The Devils Bells), ale i v projevu. I vnější okolnosti se podobaly jak vejce vejci tomu, co známe z let 70. a 80. Policejní zákroky (například koncert v hotelu Tichý 7. 3. 1964 byl policejně ukončen), sdělovací prostředky rozpoutaly štvavou kampaň (článek Rudého práva „Hudební diletantství čišelo z pódia“, 1963), a ve finále i represe soudní.

Již zmíněný Evžen Fiala byl původně StB sledován a rozpracováván pro údajný trestný čin špionáže (chodil s au pair z finské ambasády), když to nebylo prokázáno, ustoupily orgány činné v trestním řízení na jistotu paragrafu 203 příživnictví. Snad nejsmutnější kapitolou je však chování činitelů tehdejší „kulturní fronty“ vůči této kapele: 2. přehlíd-

Eugen Fiala, foto archiv Františka Stárka

ku hudebních amatérských souborů v pražském Slovanském domě v prosinci 1963 uváděl Miroslav Horníček, který vedl rozhovor s managerem skupiny s těžko skrývaným despektem a snažil se ho před obecenstvem zesměšnit. Snad ještě horším případem je článek, který se otištěn v časopise My 64 tohoto znění: Miroslav Šimek, umělecký vedoucí divadla Karkulka: „... Jestliže se například skupina Hells Devils chová tak, jako by dávala povel ‚demolujte sál!‘, to je potom vandalství. Vedoucí takových skupin neumějí většinou ani na nic hrát, pouze hledají pro svou skupinu kšefty, doslova ji fašizují a své hráče okrádají o peníze. Jsou to takoví příživníci na skupinách.“ I po zániku této kapely pokračovala již naznačená linka personálně tím, že managerem skupiny The Primitivus Group byl právě Evžen Fiala.

František Stárek Čuňas
vedoucí projektu Historie českého undergroundu
foto autora (výřez) © Petr Kubát

Klub Boro & Potulná akademie

Klub BORO
Křenová 75, Brno
tram. 8, 10, 13
zastávka Masná

Čtvrtek 2. 9. UŠÍ & VÍTR 270. večer Potulné akademie
HYNEK PASEKA-OZZY – autorské čtení
PÁŘEZ – rock-alternative

Čtvrtek 9. 9. UŠÍ & VÍTR 271. večer Potulné akademie
DEER DEER – progressive-post
OSWALDOVI – indie-folk
HAVE TO BE DISTANCED – post-instrumental

Čtvrtek 16. 9. UŠÍ & VÍTR 272. večer Potulné akademie
MARY AND THE BABY CHEESES – concrete – glam

Čtvrtek 23. 9. Filmový klub Potulné akademie
Film o Anně Politkovské – beseda na téma „svět“
a „Platforma Brno“

Pátek 24. 9. Páteční experimentální scéna!
FIFA – ambient – down-tempo – industrial
TEVE – indie – electroacoustic...

Čtvrtek 30. 9. UŠÍ & VÍTR 274. Večer Ears&Wind Records
RADEK DYMA – uvedení nové knihy
CHÓR VÁŽSKÝCH MUZIKANTOV
– slovenská undergroundová legenda!
uvedení knihy „CHVM – Od Bolševika k nezávislosti“
BETONOVEJ BEZ – kakofonní underground

Připravujeme:
Pátek 1. 10. TUMPACH KVOČ – večer k nové desce kapely

Čtvrtek 7. 10. UŠÍ & VÍTR 275. večer Potulné akademie
Čirá krása Vol II
ŠTĚPÁN KORČÁK – vernisáž – fotografie

14. 10. – 16. 10. Potulný dělník – festival poesie

Čtvrtek 21. 10. UŠÍ & VÍTR 277. večer Potulné akademie
MALÍKŮV HNUS & DECH – rock-alternative

Čtvrtek 28. 10. UŠÍ & VÍTR 278. večer Potulné akademie
ALEŠ KAUER – autorské čtení
FLOWER POWER – psychedelic-rock

4. – 6. 11. BORO CONTINUO 2. díl
JAN SYTAŘ vernisáž – obrazy – N'er'G

Čtvrtek 18. 11. UŠÍ & VÍTR 299. Večer Ears&Wind Records
STARÁ DOBRÁ RUČNÍ PRÁCE – křest cd It's Only Pop!
OKA MŽIK – punk Boskovice

27. až 29. 8. 2010 KONEC LÉTA – FESTIVAL NAPŘÍČ

7. ročník, Skalákův mlýn, Meziříčko u Želetavy
Součástí festivalu je projekt „15 zastavení Potulné akademie“,
který představuje rozhovory s umělci, krátké přednášky a
autorská vystoupení v klubových podmínkách. Během pátku
vystoupí např. Petr Hruška, Tomáš Přidal, Ivan Martin Jirous,
Karel Škrabal, Jan Kunze, v sobotu Igor Fic, Milan Kozelka,
J. H. Krchovský, Pavel Kolmačka, John Bok, Závěš...

www.boro-klub.cz • www.christiania.cz • www.vetusvia.cz
www.sopel.freemusic.cz • www.drevenacikada.cz

Tiráž

Uši a Vítr č. 9, září 2010 • noviny Potulné akademie • vydává Christiania, o. p. s., v nakladatelství Vetus Via, s podporou přátel,
www.christiania.cz • vychází poslední čtvrtek v měsíci • adresa redakce: Vetus Via, Poštovská 4h, 602 00 Brno, telefon 602 875 883 • za redakci
odpovídá J. E. F. • Redakční rada: Fido, Melda, Máníčka • v evidenci periodického tisku pod č. MK ČR E 16123 z 20. 7. 2005 • cena 10,- Kč •